

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și strălăutate:

Pe un an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancoate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrămit.

Nr. 179.

Luni, Marți 13 (25) August.

1885.

Brașov, 12 (24) August 1885.

Sâmbăta viitoare se va întruni în orașul Gherla adunarea generală a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.

Intrunirea se face pentru același scop și în același timp, cum s'a obicinuit a se ține de 24 de ani, de când există adică Asociațiunea. Pacinică e scopul, ce l'ă urmărește ea în favoarea dezvoltării literaturii noastre și a culturii poporului nostru, și pacinice îi sunt și mijloacele, de cari s'a folosit și se folosește pentru ajungerea lui.

Decă ar fi să supunem unei critice lucrarea de 24 ani a Asociațiunii noastre, de sigur altă cusură nu am pute să găsim, decât că a fost p'ote mai puțin intensivă, decât am fi fost îndreptățiți a aștepta, și că la munca pentru înaintarea culturii noastre n'au luat parte toți cărturarii noștri cu același devotament și entuziasm, ce s'a observat în unele părți.

După o activitate pacinică și atât de îndelungată a Asociațiunii s'au aflat însă critici mai iscusite decât noi, cari creșându-se dispensați de oric-ce îngrijire pentru înaintarea nemului român în cultura sa națională, i-au aflat reuniunii noastre altă cusură, care nimic nu are a face cu scopurile ei.

Intemplantă a voit ca și adunarea „Kultur-egylet”-ului din Clușiu să se țină în aceleași zile, în cari se va întruni și Asociațiunea noastră, și fiindcă acest „Kultur-egylet,” după propria mărturisire a membrilor lui, urmărește sub masca culturii scopuri politice, cei din Clușiu nu se sfiesc a declara, că acei Români, cari vor merge la Asociațiune în Gherla și nu vor urma invitației lui Moldován Gyergely de-a merge la Clușiu, se mărturisesc prin acesta de antimaghiari, ér adunării Asociațiunii îi vor da un caracter politic contra maghiarismului. Astfel ne spune un corespondent al lui „Egyetértés,” că la Gherla se vor aduna contrarii Maghiarilor, ér la Clușiu contrarii Românilor.

Avem și aici de a face cu una din apucăturile viclene ale adversarilor culturii noastre și ale celor ce mănâncă simbria lor. Asociațiunea de mult le este un ghimpe'n ochi, acum se folosesc de ocaziune și-i atribuiesc întrunirii membrilor ei scopuri politice, cari se înțelege, se razimă numai pe închipuirea lor că cei cari, în loc de a alerga la isvorul culturii maghiare, se îndeletnicesc cu trebuințele culturii române sunt contrarii ai Maghiarilor. Acesta e logica șovinștilor și rengașilor și deci ar voi să se prezinte la adunarea din Gherla numai „moderatului” președinte... al Asociațiunii.

Din norocire însă, Asociațiunea numără în sinul său nise membri, cari știu să prețuiască în destulă necesitatea, de-a o feri de ori ce înfruntare politică, care ar pute să-i turbure activitatea liniștită literară și să-i compromită astfel interesele de existență. În privința acesta „moderatului” președinte va întemplantă sprijinul cel mai energic din partea tuturor membrilor Asociațiunii și nu există între aceștia nici un „extrem,” care să aibă cutezarea a periclita viața

ei prin purtare nesocotită și necorespunzătoare statutelor ei. De altfel, cei din comitetul „Kultur-egylet”-ului maghiar știu bine când își va ține Asociațiunea noastră adunarea sa generală. De ce și-au fixat-o pe a lor într-o vreme cu a noastră, să nu p'otă merge Români la ea?.

La Clușiu negreșit că se va face destulă politică, cine i și p'ote împiedeca pe Unguri, căci doră a lor e lumea; la Gherla însă se va face ce s'a făcut la toate adunările Asociațiunii de 24 de ani; se vor chibzui mijloacele, de cari dispunem și de cari am pute să dispunem pentru ca să se cultive mai cu succes limba și literatura română și poporului să i se dea un avânt mai puternic spre cultură.

N'avem lipsă de politică în întrunirile noastre literare și încercarea adversarilor noștri de-a atribui Asociațiunii noastre scopuri politice o respingem cu indignare.

Dar pentru ca problema noastră culturală să aibă sorți de izbândă, este de lipsă ca toți din toate părțile să alergăm la locul întrunirii Asociațiunii și să contribuim cu toții la promovarea lucrărilor ei pentru înaintarea poporului român, căci unde sunt mulți puterea crește.

SCRISÓREA LUI BAUSSERN.

„Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt” încheiă răspunsul său la scrisórea lui Baussern astfel:

Baussern accentuează cele trei scopuri ale reuniunii dela Clușiu: apărarea maghiarismului contra romanisării, lățirea sentimentelor și cugetărilor patriotice între Sași și Români, lățirea cunoșterii limbei maghiare. Critica acestor tendințe a făcut-o cunoscutul răspuns al congregațiunii comitatense din Sibiu. Nimic jignitor și apoi nu găsește Baussern în tendința reuniunii, de-a forma grădini de copii, unde copii români și sași să învețe unguere. Pentru cei bogăți nu, căci acasă vor îngriji ei bine de limba maternă; este însă pentru cei săraci, cari totă ziua ocupați cu meseriile lor, nu vor putea să învețe cum se cuvine pe copii lor limba maternă. Dovadă sunt multe case sărace din Pesta unde părinții germani nu se mai pot înțelege cu copiii lor ce cercetă școlii maghiare. — Dar de-ar și voi să maghiarizeze reuniunea, se întreabă Baussern, cum ar pute face acesta? Funcțiune dătoare de legi nu are și puterea executivă nu p'ote observa față de ea, decât o „binevoitoare neutralitate”, așa că tendința, de ar exista, nimic periculos nu ar implica pentru Români și Sași. Așa ar trebui să fie, dar nu este așa. Nu e numai o „binevoitoare neutralitate” când ministrul, aprobându-i statutele, nu le aprobă pe ale „Opincei române”, când îi oferă libertatea de port, când membrii tribunalelor, judecătorilor de cerc și ai tuturilor posturilor se fac membrii ei, când ministrii desaproabă rezoluțiunile de respingere ale comitatelor. — Cât de puțin prețuește Baussern autonomia municipală și libertatea de presă, se vede din faptul, că socotește de îndreptătită ridicarea juriului de presă din Sibiu și anularea hotărârilor congregațiilor comitatense ale Sibiului și Bistrița-Năsăudului cu privire la apelul „Kultur-egylet”-ului. Să știm, că nedrept a fost verdictul în procesul „Tribunei”. Urmăz de aici că era drept să se nimicască juriul din Sibiu, când nu s'a procedat tot astfel și cu alte juri, cari au verdicte nedrepte? Juriul din Budapesta declară nevinovat pe Iuliu Verhovay, care v'ersa un potop de calomni în contra Regelui Ungariei într'un articol despre un toast al acestuia ținut la Kașovia pentru Țarul. Cât nu se măsură cu măsură egală, nime nu va găsi că dreptă a fost sistarea juriului din Sibiu.

Ce privește anularea concluzelor congregațiilor din Sibiu și Bistrița-Năsăud, știută e articolul

XLII: 1870 (legea municipală) punct c) din § 1: »Afară de acesta muicipiile se pot ocupa cu alte afaceri generale, ba chiar de-ale țerei, le pot examina pot să și exprime concluzele lor în privința lor. și și le împărtășiască între sine și guvernului și se le așternă în formă de petițiune directă camerei deputaților.» Ministrul internelor a anulat deciziunea congregațiunii sibiene și a oprit trimiterea ei la celelalte municipii, a vătămătură der dreptul, ce citatul § îl dă muicipiilor. Acesta e cel dinteu casu în Ungaria, că ministrul anulează o părere a unui muicipiu dată în formă de rezoluțiune, cu toate că comitatele ungueresci și au împărtășit rezoluțiunile lor nu numai în cestiuni relativ mai nefsemnate, ca a reuniunii din Clușiu, ci în cestiuni importante cum a fost: ocuparea Bosniei, fără ca guvernul să le împedec. Dice Baussern, că ministrul a anulat concluzele în puterea dreptului său de supraveghere. » Legea municipală dice în § 3: »Deciuni, cari privesc: a) fixarea bugetului, b) vinderea și cumpărarea averi imobile, c) facerea de imprumuturi, d) închiderea și desfacerea contractelor apăsătoare și clădirilor publice intru câtă acesta nu se întemează pe bugetul aprobat — e) sistemizarea de posturi noue de ampoiați, cari după lege cer aprobarea mai înaltă, se pot executa numai după aprobarea obținută ministerială. Legea municipală numără mai înteu taxativu hotărârile, cari trebuiesc supuse controlului ministrului și indică apoi alte decisiuni de lege, cari pretind aprobarea ministerială pentru hotărârile muicipiilor. Totdeuna trebuie să fie însă lege, care să statornicască dreptul de supraveghere și aprobare alu ministrului. Dar hotărârea congregațiunii comitatense cuprinde o astfel de materie, pentru care vre-o altă lege să statornicască dreptul de supraveghere alu ministrului? Materia hotărârii este o părere, o convingere. Nu va găsi nime nici o lege a Ungariei, care să supună dreptului de supraveghere o părere ori convingere a unui muicipiu în formă de conclus. Și e și lămurit lucru, de ce o astfel de lege nu există și nu p'ote exista. Căci se p'ote ridica ori anula în genere o părere. Fie dreptă ori nedreptă, ea este o posesiune nealienabilă a celui ce o are și o exprimă. Ea p'ote fi combătută și urmărită, dar nici odată anulată, nici de puterea statului.

SCRIRILE ȚILEI.

Din incidentul venirii oșpetilor poloni la expoziția din Pesta, ministrul de interne a dat căpitanului orașenesc suprem instrucțiuni, ca cu ocaziunea visitei Polonilor să ia cele mai întinse dispozițiuni, ca nu cumva această vizită amicală să degeneze, tocmai în acest moment delicat, într'o demonstrațiune antirusă. Căpitanul orașenesc suprem s'a adresat în această afacere către președintele reuniunii polone din Pesta, care a și declarat că vrea să eviteze oric-ce demonstrațiune. În același sens căpitanul orașenesc suprem s'a adresat și către conducătorii excursiunii, primarii din Lemberg și Cracovia.

—0—

Ni se scrie din Biserica-Albă: „In 18 August n., cu ocaziunea aniversării născerei Maiestății Sale, s'a oficiat și în biserica catolică de aici un „Te-Deum”. Mulțimea populațiunii catolice de aici este germană. Cu toate acestea Episcopul catolic din Timișoră a interzis cântarea imnului »Gott erhalte« (Dómne ține etc.), ordonându totodată, că dacă totuși s'ar întemplantă să se cânte, atunci cuvântul »Kaiser« (împărat) să se lase afară și să se înlociască cu »König« (rege.) Nemții auzind de acesta și-au eșit din flegmă și și-au propus să demonstreze contra ordinațiunii episcopului „patriot.” Demonstrațiunea a constat în aceea, că Nemții au cântat imnul și cuvântul »Kaiser« l'au intonat așa de puternic, încât »patrioții« au rămas înlemniți.

—0—

Tot de acolo ni se scrie, că în aceeași zi făcându-se rugăciuni la o mănăstire din Baziaș, preotul s'erbesc de acolo a predicat ungueresc populațiunii s'erbo-germane-române adunată acolo. Lucru natural, că ómenii n'au înțeles nimic din limba lui Arpad, ci și-au făcut cruce și au început a se depărta de acel

locu unde li se propagă limba maghiară. Nicî nu mai vede Baziaşul ōmîni la rugăciuni. — Va să dîcă localurile sfînte devinî centre de maghiarisare! Atîta corupţiune!

—0—

Totû în aceeaşi dî egumenulî sêrbescû din mănăstirea dela Ilatiţa, aprŃpe de Biserica-Albă, cînd a fostû la finea serviciului divinû, a datû mirulû unei dame, ca sê ungă pe credincioşî pe frunte. Gurile cele rele vorbescû, cã acêstã damã ar fi... favorita numitului cãlugărû.

—0—

Capelanulî sêrbescû din Biserica-Albă, fiindcã a cutezatû a primî candidatura contra lui Angyelicî, adecã contra partidei Angyeliciene, a fostû transferatû îndatã la o comunã de prin prejurulî Bisericei-Albe, numitã Zagoiţa, şi în loculû lui este numitû preotulû dela Baziaşû, care a predicatû unguresce. Se putea altfelû, cînd acesta are astfelû de merite »patriotice«?

—0—

În faţa pretenţiunilor Cehilorû privitŃre la încoronarea regelui, »Egyetertes«, care pînã aci sprijinea aspiraţiunile cehe, publicã unû articolû fulminantû în contra »politiceî echivoce a Cehilorû.« FŃia ungurêscã imputã acestora, cã esecutã unû jocû falsû, »cãutîndû de o parte alianţa Ungurilorû, de altã parte svêrcolîndû acelu focû, prin care trebuie sê se incendieze coperişulî casei nŃstre!« Şi anume Ungurii se temû, cã politica Cehilorû nu va rēmanē fãrã efectû în cerculû naţionalitãţilorû din Ungara. — E fŃrte caracteristicã mǃrturisirea tŃiei ungurescî, dar de ce se teme nu scapã.

—0—

În conferinţa sa din anulû trecutû, statulû catolicû din Ardēlû făcuse o reprezentaţiune cãtrã ministrulû de instrucţiune, în care spunea, cã şcolile medii catolice ale Ardēlului sîntû autonome, decî guvernulû resp. inspectorulû şcolarû, nicî o influenţã nu pŃte avea în afacerile lorû. Ministrulû respinse argumentarea memorandumului. Elû nu numêrã şcolile acestea între autonome, confesionale; nu nēgã, cã statulû catolicû nu îşî are şi elû partea sa la administrarea lorû, dar îşî rezervã şi sie-şî o parte — decî o dublã dependenţã. Apêrîndû dreptulî Maiestãţii Sale c. a. r. şi pe temeiulî acestuia influenţa guvernului, ministrulû dîce, cã nicîdecum nu va cãuta sê jignêscã influenţa clerului catolicû.

—0—

Ni se scrie din Şomcuta-mare: „În 12 Iuliu a. c. s'a ţînutû unû balû împreunatû cu concertû în favorulî bisericei gr. cat. din Şomcuta mare, cu care ocaziune dupã substragerea speselorû a rēmasû unû venitû curatû de 68 fl. 50 cr. v. a. Acêstã sumã d-lû preşedînte alû comitetului balului a predat'Ń d-lû Paulû Dragoşiu, curatorû primarû. Curatorimea bisericei gr. cat. din Şomcuta-mare exprimã cea mai ferbinte mulţumitã publicã onoratului comitetû aranjatorû.“

—0—

Corulû vocalû din Lipova cu succursulû orchestrei pompierilorû aranjazã Duminecã la 18/30 Augustû a. c. unû Concertû şi petrecere cu jocû, în ospătaria la »Arhiducele Iosifû.« Inceputulû precisû la 8 Ńre sêra. Preţulû de intrare 60 cr. de persŃnã. Venitulû este pentru fondulû Corului vocalû. Musica: banda cetãţenêscã din Aradû. Programulû concertului este următorulû: 1. Stelele, corû mixtû. 2. Doina, corû bãrbãtescû. 3. Ouverture, de Suppé, orchestru. 4. Leneşulû, fabulã de Haralambû Granda, predatã de D-şŃra E. Bogoiu. 5. Cîntecû vênãtorescû, corû bãrbãtescû, cu acompaniare de trompete. 6. Romanţe, de Georgescu, orchestru. 7. Imnulû unirii, corû mixtû. 8. Unû sfatû, poesîa de G. Marchişiu, predatã de d-lû At. Pasca. 9. Introdúcere din opera Norma de Bellini, orchestru. 10. Serenada, corû bãrbãtescû.

—0—

Mai multî din scriitorii şi dîriştii franceşî, carî sîntû sêrbãtorîi de vre-o cãte-va dîle la Budapesta, au intenţiunea — spune »Romãnulû« — de a trece dela Pesta la Constantinopole oprîndu-se cãtva la Bucurescî. Printre ei, ni se citêzã şi poetulû François Coppée.

—0—

„L'Indépendance Roumaine« aflã, cã d. Dimitrie Sturza, ministrulû instrucţiunii, a fostû însãrcinatû sê facã unû rēspunsû la nota guvernului englesû asupra Evreilorû.

—0—

În Taverna, comitaiulû Zemplinû, a fostû la 17 Augustû n. pe la 7 Ńre sêra unû violentû cutremurû, care a duratû mai multe secunde, pŃcinuîndû marî stricãciuni. Parte din castelulû contelui Hadik-Barkoczy s'a dãrîmatû, pe cînd clopetele castelului începurã a suna. În satulû vecinû au fostû rēu vãtãmate biserica şi casa preotului.

—0—

Dela şefulû oficiului postalû din Zêrnescî primimû urmãtŃrea declarare:

Zêrnescî 21 Aug. 1885.

„Multû onor. d-le Redactorû! Permiteţi-mî a vê ruga, ca cu privire la plîngerea apãrutã în Nr. 176 alû

stimatei d-v. foi despre neorēnduiala ce ar esista la distribuirea dîrelorû şi scrisorilorû sosite la poşta de aici, sê binevoîi a insera şi declaraţiunea mea modestã şi conformã adevêrului.

Numai de cãteva sêptēmãni s'au începutû a se distribui pe la casele adresaţilorû scrisorile şi dîarele ce sosescû la poşta de aici, afarã de acele dîare pe carî le iau în primire dela poştã adresaţii în persŃnã sêu prin curierii lorû, şi precum în generalû »orice începutû este greu«, de aicea derivã şi aceea, cã servitŃrea cãreia i s'a încredinţatû înmãnarea scrisorilorû nu cunŃsce pe fiecare; cu tŃte astea însê fiãcãruia i se face înmãnarea acasã punctualû şi cumcã acêsta se întēplã în deplinã consonanţã cu regulile postale, o dovedesce impregiurarea, cã despre contrariulû n'am primitû pãn'acum dela nimenea o plîngere.

Dêcã respectivulû domnû, care s'a plânsû, va observã cea mai micã procedere neregulatã şi va binevoi a mi-o face cunoscutã, nu voiû întãrđia a luã mēsurile necesare. Priimiţi, s. c. l.

Gidofalvy Adolf.

magistru postalû reg. ung.

Cap.-Maaştiur, 20 Augustû 1885.

Duminea trecutã am fostû de faţã la o adunare a membrilorû comunali, convocatã spre desbaterea preliminarilorû pe anulû următorû. Adunarea acêsta promitea încã din începutû a fi interesantã prin o poziţiune ce se aflã în preliminarulû bugetarû referitŃre la scŃla de statû din locû. S'a rãdicatû anume aici, la iniţiativa d-lui k. monostori Papp Sándor jude r. şi prin conlucrarea mai multorû pãrticoşî de jidovû şi ungurû, încã acuma e anulû o şcolã ungurêscã, care tînde de a ne suprima şcolã nŃstrã confesionalã, şi de a lãţi miasmele pseudo-culturei ungurescî şi pe acêstã vale ascunsã.

Eu ţînu multû la aceea ca sê ne cunŃsemû bine unulû pe altulû, spre a sci cã în cine ne putemû încrede şi de care avemû de a ne feri, pentru aceea mē voiû încerca de a schiţa aci decursulû amintitei adunãri. Dupã ce jidovulû Roth, notarulû de aici, ceti mai tŃte poziţiunile, ajunse cãtrã capêtulû la unû punctû, unde elû propunea, ca pentru scŃla de statû sê se prelîmineze din venitulû satului 5%. Vêđēndû aci faimosulû Papp Sándor cã unû curentû contrarû i se ivesce în poporû, care striga energicû, cã nu are lipsã de scŃla ungurêscã, deŃrece îşî are scŃla sa romãnescã confesionalã destulû de bunã, recourse la apucãturî şi viclenii; d-lui fiind calvinû de nascere, ne este cu atãtû mai periculosû cu cãtû cunŃsce intru cãtva limba şi moravurile poporului romãnescû; se mulcomî darã şi dîse cu blãndeţe: bine, bine, cã dêcã nu vreţi sê daţi ceva pentru scŃla »impêrãtescã«, atunci sê se punã banii aceia în rubrica cheltueleurû neprevêđute, şi apoi cînd s'ar pofti de acolo se vorû scŃte, ca sê nu vie glŃbã pe noi; ce auđîndû plugarii cu indestulire »se alipēu de pãrerea Mãriei Sale«.

Aci numai cãtû a schimbãtû d-lui numele, precum face poporulû cu aceia pe carî i stropeşce, le dã adecã o poreclã şi în locû de »Alesandru« le dîce »lupû«. Astfelû se vindecã pe la noi şi epilepsia.

Nu potû se lasû aci neamintitã purtarea consciinţŃŃsã, doveditã şi cu ocaziunea acêsta, de cãtrã bravulû medicû cercualû dl. Alesandru Colceriu care pe lângã tŃte asupririle şi persecuţiunile rēmanē neclintitû în convingerea sa naţionalã, şi laudû zelulû infocatû alû tînerului clericû George Petrovanû, care prin protestarea sa energiosã în contra nelegiurilorû ce se aducû limbei şi rasei nŃstre, îşî cãştigã din ce în ce mai tare iubirea poporului. preste care are sê pãstorêscã.

Şi are lipsã poporulû acesta de o pãstorire hotãritã, cãci e aprŃpe de perire; starea lui este de totulû deploabilã, jumãtate din poporaţiunea de aici nu sēmēnã atãtea bucate, încãtû sê le pŃtã ajunge preste iarnã; primãvara deja se cumpêrã în mare parte mǃlaiulû de sēmēnţã şi de m̀ncare, se cumpêrã pe banî orî se plãtesce cu munca. Ōmienii aceştia au pruncî, carî cerû de m̀ncare, şi în casã nu au unû grãunte de mǃlaiu; carî se plîngû cã le este frigû, pînã cînd hainele şi aşternuturile lorû sîntû date la dobã pentru imposite; cadû bolnavî la patû şi nimenî nu-i intrêbã cã ce-i dŃre, nimenî nu le întinde o imbucãturã. Ōmienii aceştia îşî dau pe vinarsû întrêgã sudŃrea de pe o sêptēmãnã, se ploconescû frumosû cînd vine solgãbirulû; cascã şi sê rŃgã lui Dumneđeu întrêga Duminecã, dar nime nu-i ascultã, nime nu-i deşteptã, nimenî nu are milã de ei. Preoţi se pierdû prin învãlmãşala intereselorû egoiste, pentru marele interesû naţionalû le lipsesce sensulû; cei dela Consistorû se îndŃpã bine astãđi, ca sê mŃrã graşî m̀ne. Poporulû flãmãndesce şi gãndesce cã aşa e legea

Ar fi bine dêcã celû puţinû domnii dela »Reuniunea de maghiarisare« ar lucra acuma mai înţeleptesce şi arû tocmî aşa, ca din miile acele ce sê adunã pe dî ce merge, sê sosêscã cãteva şi pe la cei ce ducû lipsã;

cu celû sãtulû este mai lesne a sta de vorbã, apoi sciunî cã omulû hãmîşitû şi ruptû de fŃme nu-i de trebã de nimicû, nicî m̀carû de — Ungurî.

—0—

Lugoşû, la 22 Augustû 1885.

Domnule Redactorû! În numêrulû 175 a. c. alû preţuitului D-VŃstrã dîarû daţi locû între »Scirile dîlei« la o plîngere din Lugoşû privitŃre la trupa teatralã romãnã de sub direcţiã d-lui Petculescu, anume cã publiculû nu-lû încurãgiãzã de locû — ba mai multû de cãtû atãtû, în unele sãri nu încasêzã nicî atãta ca sê-şî acopere spesele, şi faceţi întrebarea, cã: ce sê fie cauza? nepãsarea Romãnilorû sêu defectele trupei?

La acêstã întrebare daţi-mî voiã d-le Redactorû a Vê da cele mai adevêrate desluşiri şi a Vê esplica totulû în modû imparţialû, fiindcã nu facû parte nicî din trupa d-sale, nicî din Romãni locuitorî în Lugoşû — sînt unû simplu cãlêtorû, care petrecēndû mai multû timpû aici am avutû distinsa fericire sêu nenorocire, singurû nu sciû cum sê o mai numescû, de a participã la douê reprezentaţiî şi cele d'in urmã ale d-lui Petculescu; — pre lângã acêsta m'am informatû îndeajunsû şi de succesul pieselorû reprezentate mai înainte, cãtû şi despre sprijinulû ce i l'a datû publiculû.

D-VŃstrã singurî şi împreunã cu noi D-le Redactorû sciţi poziţiã nŃstrû criticã (a Romãnilorû de dincŃce) în privinţa materialã, mai alesû în acestû timpû; — acêsta ar trebui sê-o sciie şi D-lû directorû Petculescu deşi nu se ocupã cu cele economice şi are fericirea de a avea misiunea de artistû — şi apoi noi Romãni, dacã nu stãmû bine cu economia, nu sãmû bine cu nimicû.

Lugoşeni Ńmēnî cu autoritate mi-au spusû, cã la începutû cînd avea şi o trupã mai bunã, i-au datû totulû concursulû — ba încã la repezentãtia ce s'a datû în beneficiul D-nei Vernescu, însuşi D-lû Petculescu a fostû pusû în uimire de numerosulû publicû şi chiar şi-a esprimatû şi pãrerea de bucuriã la sfîrşitulû pieselorû.

Dacã D-lû Petculescu nu şedea aşa multû aici, timpû de douê luni, de sigurû cã nu pãtia ceea ce a pãţitû — de a nu i se cerceta reprezentãrile D-sale.

Dar D-sa s'a înşelatû în ideã — cã vêđēndû succesulû la începutû a gãnditû cã aici e bine de a sta mai multû timpû; — apoi orî şi cine sciie cã şederea prea multû în unû locû a unei trupe oboscesce publiculû pe de o parte, pe de alta şi visitorii mergēndû o lunã, dorē, li se golesce punga, şi în specialû la noi Romãni de diocŃce, carî avemû o pungã micã de totû.

Acum sê vedemû dacã D-lû Petculescu sêu trupa D-sale a corêspunsû cerinţelorû celû puţinû dupã cum potû pretinde Lugoşeni; cãci nicî ei nu trebuie sê aibã marî pretenţiuni au fãrã puţipe excepţii. — Trupa D-lui Petculescu nu e anicî chiar, dar nicî haşî, cum dîce Bãnãţenulû. Incãtû privesce D-lû Petculescu, care pŃte, nu sciû, sigurû desi nu are studii speciale pentru acêsta, totuşi se vede în dēnsulû talentulû de actorû, orî ce rolû a jucatû totđeuna i-a succedû. În acêstã privinţã îi datorescû totû respectulû, fãrã de a-i face prin acêsta vre-unû complimentû, în fine dēnsulû jŃcã destulû de bine. Nicî ceilalţi nu meritã a fi despreţuiţi — jŃcã binişorû. — Dar cum amû mai dîsû cauza nereuşitei »e şederea D-sale prea multû aici« Daţi-mî voiã D-le Redactorû, pŃte vê voiû fi obositû pînã aici, a vê schiţa pe scurtû ultima sêrã de adio a D-lui Petculescu în 20 a. l. c.

cînd se representã »MŃrtea lui Mustafa-paşa la Ruscie«, piesa deşi fû tragicã, totuşi gãndeam cã te aflî la o comedî; publiculû în locû de a fi seriosû, isbucnea în risete; piesa acêsta fû reprezentatã rēu. Treçû şi acêsta, dêr ceva şi mai importantû fû »rostirea« D-lui Petculescu dupã sfîrşitulû piesei — ca de adio — acêsta în adevêrû puse vêrfû; începû a blama, a tacsã cu cuvinte necuviinçiose pe advocaţi, pe preoţi etc. Dlû Petculescû înainte de tŃte trebuia sê mulţãmêscã publicului de faţã şi în urmã sê facã alusiê la cei ce nu i-au datû concursulû şi acêsta sê o facã în unû modû fŃrte finû, cãci mai multû impunea.

Lasû opiniei publice ca din cele de mai susû sê judece şi sê vadã cauza.

Cãlãtorulû.

Raportulû

comitetului Asociaţiunei transilvane pentru literatura romãnã şi cultura poporului romãnû, despre activitatea sa în decursulû anului 1884.

Onoratã adunare generalã!

În conformitate cu dispoziţiunea statutelorû din §. 32 lit. g. şi a conclusului adunãrei generale din anulû 1882 dela Deşiu, p. prot. 33, comitetulû, instituitû în adunarea generalã din anulû 1884 din Braşovû, îşî ia voiã a presenta onoratei adunãri generale următorulû raportû despre activitatea sa în timpulû dela 1-a Ianuarie pînã la 21 Decemvre n. 1884.

I.

În decursulû anului 1884 s'au ţînutû 20 şedinţe, în carî sub conducerea vice-preşedintelui Iacobû Bologa,

s'au făcutu dispozițiunile pentru punerea în lucrare a concluderilor respective ale adunărilor generale din anii 1883 și 1884 și s'au rezolvit curențele intrate.

Sumele votate în bugetu de adunarea generală, pentru anul 1884, după cum onorata adunare se va convinge din raționinului prezentat, s'au folosit conform îndigărilor primite, atât pentru scopurile de administrație, cât și pentru stipendiile și ajutoarele prevăzute de adunarea generală.

Stipendiile conferite în anul precedent s'au lăsat în folosirea respectivilor stipendiști și ajutoari, cari n'au terminat încă cursul învățării, dar au dovedit progresu îndestulitor și purtare morală corespunzătoare; er pentru stipendiile devenite vacante în anul 1884 și pentru ajutoarele date în favorul învățăcelor de meserie din partea societății „Transilvania,” s'a scris concursu, și ele au fost conferite tinerilor însemnați în conspectul alăturat. La acest raport. Din sumele puse la dispoziție pentru ajutorarea școlilor populare, s'a dat din bugetul anului 1884 ajutoare de câte 100 fl. școlilor confesionale gr. cath. din Șimleu, Șomcuta, Beclenț, Lăpușul ung., și școlii gr. or. din Câmpeni.

Din stipendiile amintite amintite însă unul de câte 100 fl., din cele 2 menite pentru învățării în o meserie mai perfecționată în lemnăritu, cu clasa de preferență a concurenților din munții apusenți, și cele 2 de câte 60 fl., menite pentru ascultării de agricultură dela școla de specialitate din Clușiu-Mănăsturu, deși s'a publicat în două rânduri concursu și, cu privire la celu dintăiu, s'a atrasu chiar de a dreptul atențiunea comitetului din despărțimentul Abrudului, nu s'au putut conferi din cauză, că nici unul din concurenți n'au avut calificățiunea cerută și astfel sumele acelor stipendii s'au adus la fond.

O parte însemnată a ședințelor a fost consacrată executării concluderilor adunărilor generale din Brașov și Orăștia cu privire la zidirea școlii de fete. În adunarea generală din Orăștia se prezentase un plan de zidire și preliminarul de spese. Aprobându adunarea planul, comitetul a făcutu îndată dispozițiunile pentru dare în întreprindere prin concursu a executării zidirii după acelu plan. Cu această ocaziune studiindu-se planul de mai mulți bărbați de specialitate, s'a constatat, că executarea lui pe de-o parte ar recere mai multe spese, decâtu suntă arătate în preliminaru, că ar cuprinde prea multu spațiu de zidit în comparație cu spațiul folositu, că ar recere prea multe spese de întreținere și că pe de alta n'ar satisfacere de deplinu tuturor cerințelor din punct de vedere pedagogic igienic și estetic. Astfel comitetul a cređutu că lucra în interesul cauzei, dacă va sista primirea ofertelor, totodată pentru a nu aduce în stagnațiune afacerea zidirii, a consultat mai mulți bărbați de specialitate și în conțelegere cu ei, a stabilitu condițiuni noue, amănunțite asupra numărului, mării, distribuției încăperilor, asupra luminatului, încălțitului, igienei, modului de construcție, a prezentării planurilor și ofertelor, precum și asupra supravegherii la executarea zidirii și, pe baza acestora, a scrisu concursu pentru prezentarea de planuri de zidire și de oferte pentru executarea planurilor.

În urma acestui concursu s'au prezentat la comitetu 9 planuri și oferte, cari au fost espuse în cancelaria asociațiunii spre privire și studiere din partea publicului. Din sinul comitetului o comisiune a fost delegată a culege opiniunile celor competentți despre planuri, pentru a presenta la timpul s'au o părere motivată asupra planului, ce ar fi de adoptat. Pentru o și mai mare asigurare în această privință, s'a adausu mai târziu comisei și unu juriu de bărbați străini, omeni de specialitate, cari studiându planurile în privința valorii lor și a conformității cu condițiunile stabile de comitetu, se prezente o părere binemotivată asupra lor. Rădimaț pe părerea juriului, comitetul n'au putut accepta pre nici unulu din planurile prezentate la concursu, de aceea nici unulu nu intrunise toate condițiunile concursului și astfel cu finea anului 1884 cesiunea executării zidirii nu ajunsese la o deslegare multămitore.

Decă însă ne este permisă a anticipa unele date despre dezvoltarea ulterioară a lucrului cu începerea anului 1885, și cari prin urmare ar avea să se cuprindă numai în raportul, ce ar fi să se prezente adunării generale din anul 1886, vom aduce la cunoștința onoratei adunări că, în urma unor nonș pertractări cu unii din oferentii și proiectanții planurilor anterioare pentru modificarea planurilor conform dorinței comitetului, s'a acceptat unu plan al arhitectului F. Maetz din Clușiu și acesta s'a și însărcinat cu executarea edificiului pentru suma de 59,700 fl. v. a. Planul se alătură. La acest raportu pentru mai deaprobe informare a onoratei adunări. Lucrările de executare s'au început în primăvara acăsta și, pe timpul când suntemu adunați în adunarea generală prezentă, cu via satisfacere putem constata, ca edificiul școlii, care cu dreptu cuvântu se pôte privi ca unu decoru al asociațiunii noastre, este pus sub coperișu. Astfel în anul viitoru sperăm a pute raporta, că a sositu ziua multu dorită de totă suflarea românească din părțile noastre, de a vedé începutu instrucțiunea în școla superioară de fete a asociațiunii.

Adevăratu este, ca pregătirea planurilor, a esporturilor și a tuturor lucrărilor pregătitoare au reclamat unele cheltuieli neprevăzute în bugetul anului 1884, dar sumele în comparație cu lucrul de executat, nefiindu prea considerabile, nu s'au pus în sarcina bugetului, ci în alu școlii, și la timpul s'au sperăm a le vedea acoperite pe calea, pe care ni-o au indicat onoratele adunări generale pentru întregirea sumei reclamate pentru zidire.

În legătură cu aceste ne luăm voiă a vă face cunoscutu, ca proiectul de statut de organizare al școlii dimpreună cu planul de învățământu, supus unei noue reșiviuiri din partea comisei ad hoc și a comitetului, deși nu s'au putut publica, conformu conclu-

sului adunării generale din Orăștia încă în anul 1884, se pôte considera ca lucrare ce aparține acestui an și astfel deși tipăritu în foia asociațiunii numai în anul acesta îl prezentăm onoratei adunări. spre luare la cunoștință.

Conclusul adunării generale din Deșiu cu privire la lăsămentu rēposatului Avramu Iancu, de asemenea afacerea cu lăsămentu rēposatului Ionu Titie din Deșiu nu s'au putut executa, respective termina, din cauză că nu s'au primit, pe lângă repetite solicitări, raporturile finale ale advocatului plenipotențiat. S'a dispus însă, și până la sosirea raportului cerutu, esarendarea moșiei, ce aparține lăsămentu lui Avramu Iancu, pentru suma anuală de 100 fl. v. a., care s'a trimis comitetului și se administrează în folosul fundației făcute de testator.

II.

Cu privire la administrațiunea averii asociațiunii observăm ca, cu începutul anului 1884, s'au introdus unele schimbări în purtarea contabilității, astfel ca să se facă cu puțință o mai bună evidență și controla, pe de altă parte stabilindu-se, în conformitate cu conclusul adunării generale trecute, regulamentu pentru incassarea taxelor de membri și făcându-se și tipăriturile necesare, s'a început în decursul anului punerea în lucrare a dispozițiilor acestui regulamentu. Din insuficiența personalului de manipulare înse lucrarea nu s'au putut termina așa, ca încă în anul 1884 să se expedize registrele la direcțiunile despărțimentelor și la membri și să se pôte face incassarile, ci acăsta abia s'au putut face cu începutul anului 1885. Fiind der lucrul încă în curgere, asupra rezultatului vom putea raporta numai la adunarea generală vitore.

Scontrările făcute cassei în decursul anului au aflatu toate în bună ordine și din raționinile ce se prezentă pentru timpul dela 1-a Ianuarie până la 31 Decembrie 1884, onorata adunare va binevoi a se informa mai pe deplin despre modulu de administrare și manipulare a averii asociațiunii.

Conformu raționinului acestuia averea întregă a asociațiunii cu finea anului 1884 a fost de 95,915 fl. 23 cr., a fundațiilor și deositorilor administrate de comitetul asociațiunii de 13,659 fl. 66 cr. în totalu der 109,574 fl. 89 cr.

Sumele proiectate la venite și animitu: la tacsele de membri (pos. 2) cu 1.970 fl., la interesele după efecte publice (pos. 3) cu 3.254 fl. 86 cr., și la prenumerațiunii (pos. 7) cu 10 fl. au fost mai mari la pos. 2 cu 412 fl. 33 cr., la pos. 3 cu 163 fl. 92 cr., la pos. 7 cu 2 fl., așa der în totalu mai multe intrate cu 578 fl. 25 cr.

Pe de altă parte venitele proiectate la pos. 4. interese după capitale elocate cu 133 fl. 75 cr., la pos. 5. chirii cu 2.156 fl.; și la pos. 6. taca de administrare dela fonduri cu 286 fl. 50 cr., au fost mai mici la pos. 4. cu 62 fl. 85 cr., la pos. 5. cu 69 fl.; și la pos. 6. cu 200 fl. 46 cr., au intrat dar preste totu mai puțin cu 342 fl. 31 cr., din cauză că, investindu-se o parte din avere în efecte, au scăđutu capitalele elocate, er pe de altă parte contopindu-se fondul academiei cu cel al asociațiunii, a scăđutu taca de administrație și, prin nepuțința de a folosi mai departe unele încăperi de închiriat din casă, au scăđutu suma chirilor.

Er în rubrica speselor și animitu dela pozițiunile: 1. remunerația casarului primar, 3. a casarului, 4. a bibliotecarului, 9. tipărirea foiei asociațiunii, 11. stipendiu pentru studentii la școlile comerciale, 13. stipendii pentru agronomi, 14. stipendii pentru pedagogi, 18. stipendii pentru arte frumoase, 20. ajutoare pentru școle populare, și 21. stipendii pentru o meserie mai perfecționată în lemnăritu s'a spesat mai puțin cu 1315 fl. 01 cr. pe când la pozițiunile 22. spese extraordinare, 24. reparatură la casă, 25. contribuția de stat, s'a spesat mai multu cu 735 fl. 48 cr., din cauză că pentru tipărirea disertațiunii d-lui B. Bainescu „Despre necesitatea protecțiunii meseriilor la Români,” decisă prin adunarea generală din Brașov, nu s'a pus în bugetul anului 1884 nici o sumă și totu asemenea n'au fostu prevăzute nici reparaturile, nici contribuțiunile de stat. Pentru acestu supererogatu de 735 fl. 48 ca. onorata adunare va binevoi a da comitetului îndemnisare.

(Va urmă.)

Programu

pentru adunarea cultivătorilor albinăritului din comitatul Brașovului, care adunare se va ține Vineri, 16 (28) Aug 1885. Loculu adunării edificiul școlii ev. lut. a st. Bartolomeiu (Brașovul vechiu, ulița lungă Nr. 256.)

- 1) Deschiderea esposiției la 9 ore înainte de prându, inspectarea aceleia, demonstrațiunii, convorbire asupra celor vęđute.
- 2) Prelegere despre „*plantele nutritive ale albinelor*” și răsândirea lor.
- 3) Prându comunu la „*Gambrinus*” (din susu de „*Pomul verde*”.)
- 4) Adunarea unui conclusu relativ la întrebunțarea subvențiunei de 200 fl. spre scopurile culturai albinelor.
- 5) Referat despre „*reunirea albinelor în timpulu tommei*.”
- 6) Referat despre „*iernarea (băgarea în iarnă)*” a albinelor.
- 7) Prelegere despre „*amețirea*” albinelor.
- 8) Alte comunicări și propuneri. Espunătorii sunt rugați a espeda obiectele lor în edificiul școlar până la 8 ore dimineața în ziua adunării.

Brașov, 8 (20) Augustu 1885.

Biroulu Reuniunii economice a comitatului Brașov.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. alu „Gaz. Trans.”)

BUDAPSTA, 24 Augustu. — Reuniunea de căi ferate germană se strinse ađi în sala de ședințe a camerei deputațiilor în adunare generală. Pentru discutarea ordinei de și voru fi de lipsă câteva zile. Ađi se alege biroulu.

CAIRO, 24 Augustu. — În Berber (Sudanu) au fostu ciocniri sângerose. Poporul, care suferă de lipsa mijlocelor de traiu, a pus mâna pe cassele publice.

LONDRA, 24 Augustu. — Cabinetul rusu a propus să rămână pasul Zulficaru Afganistanului, locurile de pășune însă Rusiei.

MADRID, 24 Augustu. — La meetingulu ținutu pentru a protesta împotriva ocupării germane a insulei carolinice Yaps, au luat parte 150,000 persone. Aceste demonstrându trecură pela palatele unor ministri cu strigări patriotice. Palatul ambasadei germane a rămasu neconturbat.

DIVERSE.

Templulu lui Esculap. — În urma săpăturilor făcute de archeologulu Camadias, astăđi se posedă documente autentice și oficiale în privința celui mai renumit și mai vizitatu din Esculap. Acestu templu, în epoca Antoninilor, era vizitat de foarte multe persone, pe cari bólele s'au curiositatea îi atrăgea aci din toate părțile lumii. Țidit într'unulu din locurile cele mai frumoase ale Greciei, în fundul unei văi a Peloponesului, sanctuarulu lui Esculap era incongiuratu d'o pădure sacră, unde se aflau stabilimentele terapeutice, piscine, o fântână, capele dedicate Dianei, Temisei, Venerei, și locuințe pentru bolnavii care veneau să implore Țelui sănătate. Afară din pădure o casă în specialu destinată pentru murinși și femeile cari năseau, căci în incinta sântă, nu era permisu nici d'a trăi nici d'a muri. Grămada ruinelor cari se află încă dovedesce însemnătatea și întinderea tuturor construcțiilor. S'au descoperit colone conservate într'o rotundă de marmură albă, numită „*tholes*,” și pe care erau înscrise numele, descrise bólele și tãmaduirile favoriților lui Esculap. Printre curele de cari se vorbesce aci este și următorea: Unu bietu omu înghițise lipitori. Pe când dormea cređu că vede pe Țeu deschidendu-i peptulu c'unu cuțitu, scoțendu-i afară lipitorile și dându-le lui. Bolnavulu destepându-se din somn, tãmaduitu, ținea în mână lipitorile. Inscriptiunea ne spune că bóla acăsta era pricinuită de sócra bolnavului care pusese aceste lipitori într'o amestecătură de vinu și miere, pe care o béuse ginerile ei.

**

O pungășiă originală în Paris. — Unu grădinar dela țeră, mergendu cu omnibusulu prin Paris, făcu cunoscință cu unu domnu elegantu. Se împretiniră grozavu și hotăriră să petreacă ziua impreună. Sosindu la stația omnibusului, domnu celu elegantu întelnesce pe unu cunoscutu, care-i oferă să cumpere unu ceasornicu de aur. Domnu celu elegantu se tocnesce, der dă puțin, ei nu se invoiesc și celu cu ceasornicu plecă. „*Așu fi luat bucurosu ceasornicu — Țise domnul celu elegantu cătră nou s'au prietenu — der mi s'au părut prea scump!* Dute după elu și veđi dacă-lu poți cumpăra. Dacă îl veđi lua cu 60 franci, eu îți dau 70.” Grădinarul îi face pe poftă, alegă după acelu cunoscutu și cumperă ceasornicul pentru 60 franci. Der când se întorce nu mai găsesce pe domnu celu elegantu și grădinaru întrebându câtu valoreză ceasornicul, află că nu face decât 4 franci și 50 centime.

**

Intr'unu cosciug. — Se serie din Emmitsburgu (Maryland), cu data dela 25 Iuliu, că o personă mergendu să vadă pe unu locitoru din acelu orașu, anume David Gamble, l'a găsit mortu într'unu cosciug de care de ordinu se servia ca de pat. Gamble, care era în etate de 99 de ani, era foarte avut și filantropicu, der originalu. Dela mórtea soției sale, aprópe 40 de ani, luase obiceiulu d'a se culca în fie-care séră într'unu cosciug. D-na Gamble murise în séră chiar a Țilei în care se căsătorise, și soțulu ei contractase acestu obicei ciudat pentru a nu uita acestu trist evenimentu. În deșertu amicii lui se sfortară a-lu face să schimbe acestu obicei; până la mórtea sa nu voi să aibă altu pat, chiar în timpul unei lungi bóle care îl făcu să nu esă șese ani din casă.

BIBLIOGRAFIA.

Peste câte-va zile va eși la Iași de sub presă: „*Istoria Limbei și Literaturii române*” de Aron Densusianu. Prețulu 1 fl. 50 cr.

Editoru: Iacobu Mureșianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena

din 22 Augustu st. n. 1885.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes entries like 'Rentă de aur 4%', 'Rentă de hârtă 5%', 'Imprumutul căilor ferate ungare', etc.

Bursa de București.

Cota oficială dela 10 Augustu st. v. 1885.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes entries like 'Renta română (5%)', 'Renta rom. amort. (5%)', 'Impr. oraș. Buc. (20 fr.)', etc.

Cursul pieței Brașov

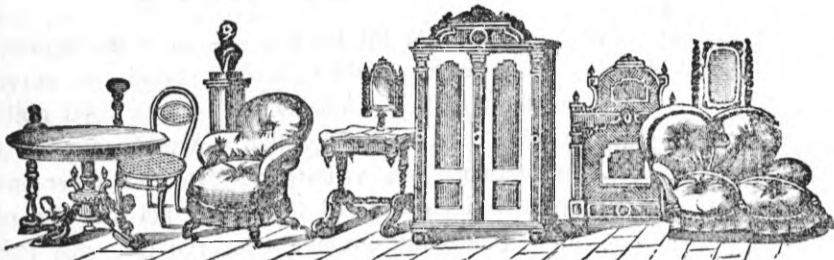
din 24 Augustu st. n. 1885.

Table with 2 columns: Item description and Price. Includes entries like 'Bancnote românești', 'Argint românesc', 'Napoleon-d'ori', etc.

Numere singuratică a 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei” se pot cumpăra în tunceria lui I. Gross.

Hala de comision și de mobile a lui SARKANY,

Budapesta, piata Gisela Nr. 3, etagin I. colțul străzii Franz Deák,

recomandă onor. vizitatori ai expoziției mobilele suprafine pentru salon, sufrageria, odă de dormit și odă de bărbat, ce le-a espusă dela cei din țeu țimplari din țară într-o alegere colosală din toate stilurile.

Intrarea prin porța dela piața Gisela Nr. 3, in etagiul I. Comandele se voru esecută cu cea mai mare conștientitate, desemnuri și liste cu prețuri franco.

Tarifa anunțurilor și inserțiunilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6. Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia a fl. — cr 10.

Pentru repețiri se acordă următoarele rabate:

Table showing repetition rates: Pentru repețiri de 3-4 ori (10%), 5-8 (15%), 9-11 (20%), 12-15 (30%), 16-20 (40%), Dela 20 de repețiri în sus (50%).

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se facu învoiri și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Anunțăm acelor onorați cetitori, cari voru binevoi a se abonă la foia noastră de aici încolo că avem încă în rezervă numeru dela începutul anului 1885, prin urmare potu se aibă colecțiunea întregă.

Administrațiunea „Gaz. Trans.”

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a călei ferate orientale de stata reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains a grid of train routes, times, and passenger types.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grése.